

i. Hilm

Hilm; yumuşak huylu olmak, kızgınlık ve gazap hâlinde iken, nefsine hakim olup, muhatabına nezaketle muamelede bulunmaktır.

Nitekim Hazret-i Ali (ra.) **“Hilm, ahlak-ı hamidenin tuzudur.”** demiştir.

Hilmin zıddı öfke ve gadaptır. Allah-ü Teâla'nın sıfatlarından biri de 'Hilm'dir. Yani, kendisine isyan edenleri cezalandırmada acele etmeyen ve onlara tövbe etmeleri için mühlet veren ve affedendir.

Çelik, kızgın ateşin karşısında eridiği gibi, öfke ve gazap da, yumuşaklık karşısında buz gibi erir ve su gibi olur. Hilm sahibi olan insan, her zaman büyük zararlardan kurtulmuş olur. Demek ki, yumuşaklıkta olan kuvvet, sertlikte yoktur.

Peygamber Efendimiz (asm.) bir hadis-i şeriflerinde,

“Bir adam gazabını icraya kadir iken ondan vazgeçtiği takdirde, Hak Teâla Hazretleri onun kalbine huzur ve rahatlık verir.”

Başka bir hadislerinde de

“Halim (sıkıntı ve belâya karşı tahammüllü ve sabırlı olan) insan peygamberlik mertebesine yaklaşır.”[1](#)

buyurmuşlardır.

Gerçek bir hilm sahibi, güçlü olduğu halde affeden, ceza vermekten vazgeçen kimsedir. Cezalandırmaktan aciz iken affeden kimse, hilm sahibi olamaz.

Hilm sahibi herkes tarafından sevilir ve hürmet görür. Bu sıfatın bilhassa rütbe ve makam sahiplerinde olması daha güzeldir ve takdire şayandır. Hilm, İslâm nazarında büyük bir fazilet ve meziyettir. Ancak, hakkını müdafaa edemeyecek kadar halim olmak da doğru değildir.

Hilm gibi ulvî sıfatlar, başta Peygamber Efendimizde (asm.) olmak üzere, diğer bütün peygamberlerde, her alicenab ve hamiyetperver zatta derecesi nisbetinde görülür. Mesela, Kur'an'ın ifadesiyle, sahabe efendilerimiz (ra.)

“Kâfirlere karşı çok şiddetli oldukları halde, Müslüman kardeşlerine

---

karşı pek şefkatli ve merhametli davranmışlardır.”[2](#)

Bu güzel vasıflar, yalnız onlara mahsus olmayıp, her Müslümanın şiarı olmalıdır. Müminlere karşı hilm ile muamelede bulunmak ne kadar güzel ise, Kur’an’a dil uzatıp saldıranlara karşı şiddet göstermek de o kadar yerindedir.

Her güzel sıfatta olduğu gibi, hilmde de örnek Hazret-i Peygamberdir. (s.a.v) Hazret-i Aişe (ra.) Peygamber Efendimiz’in (asm.) hilmini ve müsamahasını anlatırken, onun şahsına verilen zarardan dolayı hiçbir kimseyi incitmediğini ve cezalandırmaya yoluna gitmediğini belirttikten sonra şunları söylemiştir:

“Allah’a ait bir hak ayaklar altında çiğnense onu hiç affetmez, hemen o kimseyi Allah adına cezalandırırdı.”[3](#)

Peygamber Efendimiz (asm.) kendisine kötülük edenlere yumuşak davranır, onlara kızmaz, öfkelenmez, affeder, iyilikle mukabele eder ve ikramda bulunurdu. Böylece o kimse ile Peygamberimiz (s.a.v) arasında bir sıcaklık meydana gelirdi. Sahabelerine;

“Pehlivan başkasını yenen değil, öfke ve gadap anında nefesine hakim olandır.”

diye tavsiye buyururdu.

Cenab-ı Hak, Kur’an-ı Kerim’de saydığı muttakilerin sıfatlarından birisinin de gazaplı iken öfkeye kapılmamak olduğunu meâlen şöyle açıklamaktadır:

“Kızdıklarında öfkelerini yutarlar, insanların kusurlarını affederler.”[4](#).

Merhum şair ve mütefekkir Ali Ulvî Kurucu’nun Bediüzzaman Hazretleri hakkındaki şu ifadeleri buna güzel bir misaldir.

“Üstad, hususî hayatında gayet halim - selim ve son derece mütevazıdır. Bir

---

ferdi değil, hiçbir zerreyi incitmemek için âzamî fedakârlıklar gösterir, sayısız zahmet ve meşakkatlere, ızdırâb ve mahrumiyetlere katlanırdı. Fakat imanına, Kur'an'ına dokunulmamak şartıyla..."

"Artık o zaman bakmışsınız ki; o sâkin deniz, dalgaları semalara yükselen bir tufan, sahillere heybet ve dehşet saçan bir umman kesilmiştir. Çünkü O, Kur'an-ı Kerimin sâdik hizmetkârı ve iman hudutlarını bekliyen kahraman ve fedaî bir neferidir..."

"Vazife başında ve cihad meydanında iken şu mısralar, lisan-ı hâlidir:

*Şahlanan bir ata benzer, kırarım kanlı gemi,
Sinsi düşmanlara, haşa, satamam benliğimi...
Benliğimden uzak olmaktır esaret bence,
Böyle bir zillete düşmek ne hazin işkence..."*

Dipnotlar:

- [1](#) Hatibi Enes (ra.)'dan rivayet (Muhtar'ü-l Hadis, A. Fikri Yavuz, Abdullah Aydın.).
- [2](#) Maide, 5/54.
- [3](#) Müslim, Fedail, 79.
- [4](#) Âl-i İmran Sûresi, 3/134.